

**ТОШО ЛИЖЕВ
АЛО, ЧУВАШ ЛИ МЕ?**

chitanka.info

Тя бързаше.

Никога не беше чакала с такова нетърпение края на часовете. Денят ѝ се стори дълъг. Последният звънец и прозвуча като празничен фанфар. Друг път изчакваше децата да изхвърчат от класната стая, да утихне гълчавата, а сега излезе първа. Токчетата ѝ припряно чукаха по лъснатата мозайка на дългия коридор. Пъхна дневника между двете прегради, каза „довиждане“, без да погледне кои от колегите оставаха в учителската стая, и хукна навън.

Стори ѝ се, че електробусът се движи съвсем бавно. Дори спираше прекалено плавно. С един скок тя се озова на подвижния тротоар. Тази вечер и той едва-едва помръдваше, като че ли беше станал ленив. Тя изтича, прекоси велосипедното платно и закрачи по алеята между разделените брястове и буйно поникналата трева. Над квартала тихо бръмчаха вертолетите на метеослужбата и сипеха ситен дъждец връз градината. Няколко перести облачета висяха като дантела над морето, а то, гладко и притихнало в пролетната надвечер, беше лумнало с отблясъка на прииждащия пожар на залеза.

Винаги спираше да се любува на тази картина, но сега си помисли, че има нещо по-красиво и от изкуствения дъжд, и от пламтящата необятност на водната шир. Сърцето ѝ учестено биеше — малка, тържествена звучаща камбанка. Тин-тин, тин-тин, тя чуваше гласа му, глас, изпълнен с предчувствие и нетърпение.

Вакуумлифтът я издигна на четвъртия етаж. Вратата на дома ѝ, познала докосването на ласкавите пръсти, безшумно се отвори. Антрето я обля с мека зелена светлина. От тавана се понесоха познати приятни звуци. Мимоходом се удиви, че все още обича тази мелодия — автоматът безпогрешно отгадаваше желанието на стопанина си.

Премина през стаите, през кухнята и банята. След нея стените на дома изгряха в топли цветове. Готварският автомат тихо зажука. Водата безшумно заизпълва ваната. От хола се понесе мелодичен женски глас, но още по средата на втория стих стихна — домашният четец беше усетил нежеланието ѝ да слуша поезия и сензорното реле веднага прекъсна електронния поток на словото.

Думи. Звуци. Послушни автомати, до които не е нужно дори да се докосваш. Те сами отгатват желанието ти. Изпълняват го старателно и точно. Безлични и съвършени автомати, без които животът навярно щеше да бъде пуст и досаден, щеше...

Нима е живяла досега?

На двадесет и шест години тя беше сама в този дом и самотна в света. Трябваше да има едно погрешно обаждане по телефона, за да го осъзнае. Трябваше да стане една от толкова редките, просто невероятна грешка в свършено устроения бит на хората. И тогава тя разбра как чувството към един мъж може да придаде пълнота на думите и звуците, на движенията и мислите. Как то събира в едно хармонично цяло морето и тревите, повтарящите се начала на утрата, училището и децата — ококорени и лукави очички, пълни с любопитство и въпроси, с нежност и доверие...

Погледна часовника си — оставаха само няколко минути до двадесет часа. Точно по това време той се обади снощи. Един внезапен въпрос, едно закъсняло извинение — тя не го прие и те дълго говориха. Говориха и се смяха, шегуваха се и остроумничеха, негодуваха и се възторгваха. Два гласа — плътен тенор и звънък женски, — два пеещи ручея, устремени в две посоки, един към друг, упоени от собственото си движение, забравили времето... Над морето се разстилал вечерна мрачина, в ливадите тихо умираха едnodневки, на една далечна планета се сменяха сезоните, раждаха се свръхнови и изстиваха остарели звезди, а двата ручея струяха и пееха, потънали в samozабравата на внезапното си трепетно докосване...

— Как се казваш? — попита внезапно той.

— Мария.

— Лека нощ, Мария. Утре по същото време ще ти се обадя.

Тя отпусна ръце. Слушалката се извъртя в топлата ѝ длан. До ушите ѝ стигна трепетът на мембраната — тревожен, отчаян и настойчив. Тя вдигна ръка и чу познатия глас:

— Ало... ало... чуваш ли ме?... Мария, чуваш ли ме?... Номера забравих... Какъв е твоят телефонен номер?

Тя отчетливо издиктува цифрите и го накара да ги повтори — една по една.

Какво щеше да стане, ако веднага беше затворили телефона! Тя прехапа устни. Представи си как се прекъсва веригата в централата, там, където две пластинки се бяха сблизили случайно — нещо, което втори път нямаше да се случи с тях така за столетия, за милиони и милиарди години...

От кухнята се понесе дъх на печено и канела. В банята забълбука сгорещената вода — ваната беше готова да я приеме. Всичко беше готово, но след малко... Тя отново погледна часовника си и трепна. Двадесет без една минута.

Обхвана я съмнение. Нима наистина снощи беше разговаряла с някакъв мъж? Не ѝ ли се беше причуло насън?

Тихо подканително пропяха две звънчета — едното от банята, другото от кухнята.

Тя се съсредоточи и изпита неприязън към яденето и към горещата вода. Бълбукането престана. Холът се изпълни с друг, едва доловим приятен аромат на цветя.

Ей сега, ей сегичка...

Звън!

— Ало, Мария, чуваш ли ме?

Тя помълча една безкрайна секунда, после каза с колкото се може по-спокоен глас:

— Добър вечер.

— Мислех, че няма да си бъдеш в къщи.

— Очаквах те... Чаках да се обадиш — поправи се тя. — Дори си тръгнах по-рано от училище.

— На колко години си?

— На двадесет и шест.

— Едно момиче на такава възраст не стои вечер у дома си. Така знам.

— Аз съм ужасно и опако момиче. Досега не съм се влюбвала нито веднъж истински... Каж ми сега твоето име.

— Моето име?... Но какво значение има то?... Смятай, че аз съм без име, без възраст, без пол, ако щеш... Предлагам повече да не си задаваме въпроси, които се отнасят до нас.

— Шегобиец... Впрочем това е почти по моята специалност. Аз уча децата. А на тях трябва да им се обяснява всичко. Какво значи например името за човека. Колко тежат годините. Как се става мъж... Слушай, представи си, че си мой ученик. Хайде да поиграем, искаш ли? Така както си играл някога в детството си на училище.

— Никога не съм играл.

— Тогава ти не си имал детство!

— Вярно е.

— Ужасно е! — възкликна тя. — Но това не е истина, нали? Лоша ти е шегата... Още един въпрос, може ли?

— Въпросите изискват само истина, а истината не е винаги приятна.

В гласа му тя не долови никакво вълнение. Сега той беше равен и безцветен. Почувствува го внезапно и това я смути.

Не, нищо... Мъжете просто имат железни нерви. Те могат да приемат много радост наведнъж, могат да преглътнат и най-голямата болка...

— Знаеш ли — каза той, — днес ми четеха Омар Хайам. Един древен поет. Прекрасни неща. Ето, послушай...

Тя слушаше и си го представяше. Млад, силен, хубав. Високо чело, буйна коса и четвъртита волева брадичка. Мек поглед и дълги изящни ръце. Те държат пожълтялата от столетията книга, а строгите му устни трепкат на древния текст...

Тя неволно се обърна и погледна към празното кресло.

— Ало, Мария, чуваш ли ме?... Време е да си кажем лека нощ.

— Лека нощ.

— До утре.

Заспа и се събуди с мисълта за него. В електробуса си мислеше за него. На улицата, в училището. Навсякъде. Той изпълваше целия й ден.

Реши да не му задава никакви въпроси. По-добре. Нали и той е човек, един ден няма да издържи, сам ще я заразпитва. Сам ще излее душата си...

Истината не е винаги приятна? Защо ли го каза?...

Лъскавата мозайка на коридора, дневника, електробуса, раззеленелите брястове и ромона на дъжда, вечерното море... Точно в двадесет часа телефонът звънеше всяка вечер.

Дойде краят на учебната година. В последния час на последния учебен ден всяко дете й подари по стрък карамфил. Тя прегърна двадесетте карамфила — двадесет нежни телца, двадесет чифта тъжни очи и едно безкрайно очакване до есента. Прегърна ги и ги понесе към дома си.

Не бързаше. Всичко тази вечер беше нормално. Тротоарът носеше вечерните си пътници с обичайната си бързина. Приглушените мелодични сигнали на метеослужбата изпълниха майската привечер и

с привичната неизменност на звука си като хилядите други делнични спътници подсъзнателно внушаваха на хората чувството за сигурност на битието. А морето беше така хубаво, както може да бъде в една пролетна привечер.

Тя се позастоя на алеята, после бавно се изкачи по стълбището до четвъртия етаж. Антрето я пое в обятията на меката си светлина. Таванът пиукна като старинен грамофон. За част от секундата автоматът блъвна невъобразима какофонична смес от десетки различни мелодии. Сетне сконфузено млъкна и я обсипа с извинения:

— Пардон... Пардон... Пардон...

Невидимият диск се въртеше и повтаряше единствената дума, която автоматът знаеше. Той я оживяваше само в един случай — когато не съумяваше да се ориентира в желанията на стопанина си и грешеше.

Трябваше да натисне бутончето, за да го спре. Но тя го отмина, дори не помисли за това. Влезе в хола. Пръсна карамфилите на всички страни и седна до телефона.

Помещението се изпълни с мириса на цветята. Тя го вдъхваше и усещаше сърцето си — тин-тин, тин-тин — малка тържествена камбанка, тръпнеща в предчувствие.

— Хиляди камбани — каза гласно тя. — Искам да бият хиляди камбани и всички хора да знаят...

Звън!

— Добър вечер, Мария.

— Добър вечер... Аз съм съвсем сама.

— Какво искаш да кажеш?

— Свърши училището. Започва дълга-дълга ваканция. И ето — аз съм съвсем сама. Само ти ми остана — безпльтен, невидим, далечен, а може би... несъществуващ?

— Ах, какви странни хора има! Не можеш да разбереш къде е границата между опоезацията и обикновеното суеверие... Ами, разбира се, аз съм съвсем реален.

— И материален?

— Да, естествено. Но материалността сама по себе си няма значение, тъй като тя е всеобщо качество, първооснова...

— И жив?

— Това зависи от формулировката...

— Стига! Умолявам те, стига... Веднъж забрави и остави на мира свършената си логика, финеса и блясъка на мисълта си, здравия смисъл и великолепната архитектуроника на фразата... Искам да има въпроси! Глупави и смешни, радостни и тъжни, нека ги има — за тебе и за мене... Искам да ми говориш глупости. Мили невъзможни глупости. Красиви думи... Мили думи... Думи, от които сърцето ми ще пее, а клетките ми ще разцъфват като пролетни макове...

Тя се задъха.

— Нали — каза той — правя точно това всяка вечер?

— Но това не са *твои* думи. Писали са ги древни мъдреци, подреждали са ги днешни поети... Ние двамата с тебе само ги повтаряме. Ние само търсим в тях някаква своя, неоткрита за другите хубост...

— Нямам свои думи... Всъщност думите не принадлежат на никого. Създавали са ги и са ги съчетавали поколения хора. Знам го много добре. Времето е замъглявало стария смисъл, изпълвало ги е с ново съдържание, с непозната по-преди прелест, наслагвало е нюанси и полутонове, цветовете и движение, топлина и мраз... Знаеш ли, от гледище на формалната логика един поет не е нищо изключително. Заслугата му е, че от вече създаденото, от безбройните съчетания той отделя най-точните, най-хубавите, най-убедителните... Той е нещо като филтър...

— Престани! — каза тихо тя. — Престани. Вземи лист и молив. Запиши си моя адрес. Сетне ела тук. При мене. Влез в моята стая. Прегърни ме. Целуни ме... Искам да усещам дъха ти, докосването на пръстите ти. Искам да позная силата ти... Не, не ме прекъсвай. Знам... Всичко знам... Искам! Искам да ме милваш, дори ако можеш да го правиш само с една ръка. Знам, знам... Бъди до мене с цялото си физическо несвършенство. Без пръсти или без ръка, дори... дори ако си сакат.

Тя беше уверена в това. Беше вече свикнала с мисълта за неговия недъг. Иначе той нямаше да премълчава името си, да крие лицето и тялото си... Вече ѝ беше все едно, тя го чакаше, беше подготвена за всичко.

— Физически аз съм свършен — каза той. — Но не мога да изпълня нито едно от твоите желания.

— Не искаш ли?

— Не мога.
— Защо? Защо? Защо?
— Защото аз съм робот.

.....

И нямаше дъх на карамфили, мигом помръкна сиянието на топлите стени, мембраната заглъхва — мъртъв къс метал, който никога не е бил жив... Тин-тин, тин-тин — камбанката биеше яростно в гърдите ѝ, надигаше се нагоре и се превръщаше в едра корава буца, спираше дъха ѝ.

Минута, час или век на света не съществуваше нищо. Остана само голямото твърдо кълбо, в което духът и материята се бяха оплели в невъобразима, неосъзната и нечувстваща маса, в начало и край, в умиране и раждане...

Слушалката се плъзна от изпотената ѝ длан. Падна на пода и тихо, късо тракна.

Звукът я сепна. Тя вдигна глава. До съзнанието ѝ достигна глас — ясен и жив, със съвършена артикулация и мек тембър.

Тя се огледа и разбра. Беше оставила отворена вратата към антрето. Гласът идваше оттам. Някъде отгоре, между панелите и тухличките, се въртеше дискът на забравения автомат, а репродукторът на равни интервали повтаряше:

— Пардон... Пардон... Пардон...

— „Ерудит-27“... Все още експериментален модел, инспекторе, но си заслужава да го видите. Заповядайте... Заменихме феритната памет...

— Казват, че вие сте го снабдили с чувства?

— В известен смисъл да. Всички изкуствени мозъци, създадени досега, са били специализирани. Предназначението на „Ерудит“ е малко по-друго. Макар че ние не моделирахме у него емоционални вериги, трябваше да го научим да разбира човешките чувства и дори понякога да ги имитира. Един ден ние ще съумеем да го поберем в кибритена кутийка и „Ерудит“ ще стане незаменим спътник на учените, космонавтите...

— В ролята на интелектуален събеседник ли?

— Да, именно. Но не само това. То е, така да се каже, външната страна. „Ерудит“ ще подсказва идеи. Ще лекува. Ще забавлява. Ще бъде емоционален баланс, регулатор на настроението на своя спътник...

— И вие, разбира се, не виждате недостатъци в него?

— О, не, инспекторе. Само в романите създателите могат да бъдат толкова честолюбиви и късогледи.

— Не е ли опасен?

— Кой?... Ах, да, разбирам ви... Виждате ли, ако на едно дете дадете кутийка обикновен кибрит, то може да запали цял град...

— А тук деца влизат ли?

— Не, естествено. Ако не се смята моят син, когото оставям вечер да си учи уроците. Тези дни у дома е шумно, цяло нашествие на гости, нали разбирате... Но синът ми е вече голямо момче.

— Сам ли учи тук?

— Сам.

— А „Ерудит“ може ли да се включи в градската телефонна мрежа?

— Навярно... Всъщност да, то е съвсем проста работа. Но позволете да ви попитам, откъде ви дойде наум...

— Благодаря ви... Да, трябва да тръгвам...

— Но вие видяхте...

— Всичко, което ми беше нужно. А вие повече не водете сина си тук. С кибрита шега не бива... Довиждане!

Публикувано в алманах „Спектър’75“

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.